

Delft University of Technology

'Dorpsschoolhuis' als spil in kleine kern
Nieuwbouw basisschool annex dorpshuis te Pingjum

Dubbeling, Dirk

Publication date
2016

Document Version
Final published version

Published in
Bouwmarkt

Citation (APA)

Dubbeling, D. (2016). 'Dorpsschoolhuis' als spil in kleine kern: Nieuwbouw basisschool annex dorpshuis te Pingjum. *Bouwmarkt*, 56(3), 10-11.

Important note

To cite this publication, please use the final published version (if applicable).
Please check the document version above.

Copyright

Other than for strictly personal use, it is not permitted to download, forward or distribute the text or part of it, without the consent of the author(s) and/or copyright holder(s), unless the work is under an open content license such as Creative Commons.

Takedown policy

Please contact us and provide details if you believe this document breaches copyrights.
We will remove access to the work immediately and investigate your claim.

Nieuwbouw basisschool annex dorpshuis te Pingjum

'Dorpsschoolhuis' als spil in kleine kern

Ondanks het wegtrekken van de bevolking was er in het Friese dorp Pingjum nog toekomst voor een nieuw schoolgebouw. Er is zelfs rekening gehouden met uitbreiding. Het gebouw wordt gedeeld met de dorpsvereniging.

Tekst: Dirk Dubbeling

Analyse: Winket bv

In kleine kernen op het platteland zijn kerkgemeenschappen, scholen en dorpsverenigingen belangrijke bindende elementen voor de bewoners, nu winkels en cafés bijna allemaal zijn verdwenen. Maar buurthuizen, kerken en schoolgebouwen raken verouderd. Zo ook in Pingjum, een klein dorp in het noordwesten van Friesland. Het heeft een keur aan actieve verenigingen, zoals de muziekvereniging en de biljartvereniging. Deze hadden hun onderkomen in een oude gymzaal die deel uitmaakte van een kleine basisschool, gelegen tegen de kern van het dorp, en op de zolder van het dorpscafé. Een paar jaar geleden kocht de dorpsvereniging de gymzaal voor een euro van de gemeente met het doel deze te renoveren en zo voor sloopte behoeden. Gelijktijdig had het schoolbestuur plannen voor een nieuw schoolgebouw.

"Voor het dorpshuis en de naastgelegen basisschool is uiteindelijk een gezamenlijk onderkomen ontworpen en gebouwd. Het gymnastieklokaal is gerenoveerd en de school is geheel gesloopt en vervangen", vertelt architect Theo Kupers over het eindresultaat. "Het oude schoolgebouwtje bestond uit een gang en een aantal daaraan gelegen klaslokalen en was niet meer bruikbaar voor de huidige wijze van onderwijs geven. Leerlingen van basisscholen moeten vaak zelf of in groepjes opdrachten uitvoeren. Ook op maat lesgeven aan kleine groepjes of aan afzonderlijke kinderen is nu een vereiste. Daar moet je echt ruimte voor hebben."

Van twee ontwerpen naar één

"In eerste instantie zouden de renovatie en uitbreiding van de gymzaal voor de dorpsverenigingen en de nieuwbouw van het schoolgebouw als twee opdrachten worden uitgevoerd, voornamelijk omdat de school een eigen gebouw wilde", herinnert Kupers zich. "Dorpsvereniging Dorpsbelang zag meerwaarde in een gezamenlijk gebouw wilde een onderkomen voor de vele verenigingen graag koppelen aan de school en ook de lokale politiek drong na verloop van tijd aan op het samen één gebouw betrekken. Uiteindelijk is de school aan de ontwerpopdracht toegevoegd. Een deel van de school kan nu in de avonden als dorpshuis worden gebruikt."

Dorpsbelang leverde Kupers een lijst met vierkante meters gekoppeld aan de ruimtes die nodig waren voor de verenigingen, zoals bergingen, kleedkamers, een keukentje en een ontvangstruimte

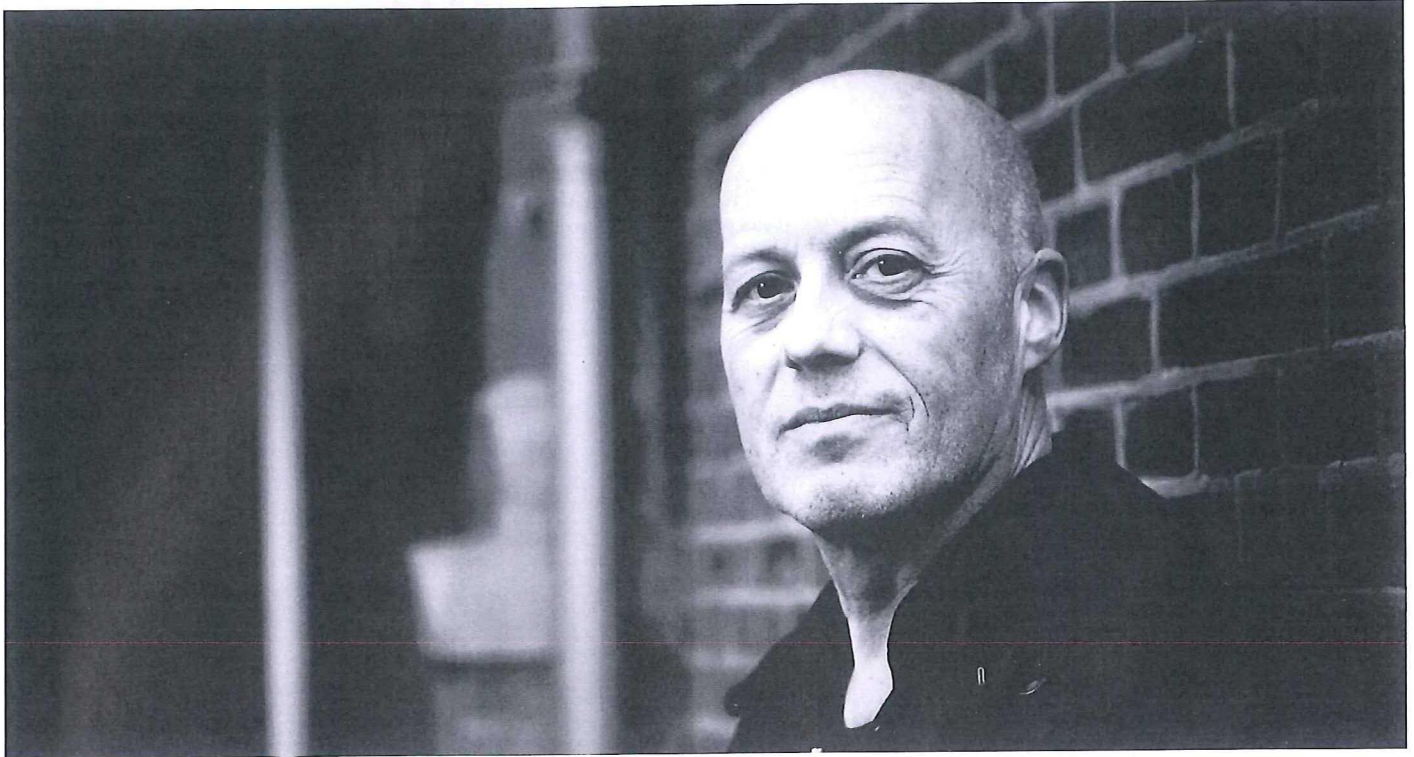
waar ook gebiljart en gekaart zou kunnen worden. "Het budget schoot echter tekort. Ik heb vervolgens een schetsontwerp gemaakt, gekoppeld aan de bestaande gymzaal, waarvan de vierkante meters binnen het beschikbare budget pasten. Wij werken altijd vanuit het budget als ontwerpmiddel. De eerste schetsen leg ik altijd voor aan een bouwkostendeskundige en indien nodig aan een ontwerpend installatieadviseur. Een verkeerde start van een ontwerpproces leidt anders tot teleurstelling. Zeker bij scholen, waar het budget vaststaat, moet je de kosten en het ontwerp al direct bij elkaar brengen. Gezondheidseisen en installaties nemen een steeds groter deel van het budget in, onder meer omdat scholen volgens het Bouwbesluit steeds meer moeten voldoen aan Frisse scholen-aspecten. De grotere schoolbesturen hebben een eigen bouwkundige in dienst, andere laten zich vaak adviseren door een managementbureau. Die stellen een ruimtelijk programma van eisen op, dus op hoeveel vierkante meters de school mag rekenen. Ons gaat het vooral om het inhoudelijke programma van eisen, zoals hoe de school onderwijs wil geven en welke typen ruimtes ze daarvoor nodig hebben."

Vorm en indeling

Het oude gymnastieklokaal is gerenoveerd en in het nieuwe schoolgebouw is extra ruimte voor verenigingen opgenomen. Deze nieuwbouw is grotendeels in gebruik door de basisschool en sluit in schaal, maat en vorm aan op de kleinschalige bebouwing van het dorp. De school bestaat uit drie aan de gymzaal gekoppelde en evenwijdig gelegen gebouwdelen. Kupers: "De school wordt omringd door een kleinschalig dorps weefsel van kleine woningen met zadeldaken en daarom hebben we de school ook op die manier op eenzelfde schaal gevormd in de vorm van drie gekoppelde delen met elk een zadeldak. De ruimtes onder de daken leverden extra volume op en elk gebouwdeel heeft een half zoldertje als bergruimte gekregen. Op de zolder van de gymzaal en in verschillende ruimtes onder de hoogste daken van de nieuwbouw zijn de installaties geplaatst."

"Wij werken altijd vanuit het budget als ontwerpmiddel"

Het gebouwdeel direct naast de gymzaal bevat de bergingen en kleedruimtes voor de verenigingsleden, maar ook voor de leerlingen van de school. Ook is er een semiprofessioneel keukentje geplaatst. Dat was belangrijk voor de verhuurbaarheid van het dorpshuisgedeelte. Het tweede gebouwdeel bevat de entree van het gebouw, met rechts de ontmoetingsruimte en daarachter een meervoudig bruikbare activiteitenruimte. De school en de verenigingen kunnen ook hiervan gezamenlijk gebruikmaken. Overdag doet de activiteitenruimte dienst als peuterspeelzaal. Aan de linkerkant van de entree bevinden zich de directiekamer, de personeelsruimte en een bibliotheek. Het derde en grootste deel omvat voornamelijk groepsruimten voor de leerlingen. "De plattegrond van het onderwijsgedeelte is zo ontworpen dat er allerlei extra ruimtes rondom

Architect Theo Kupers: "Hoe meer vierkante meters, hoe hoger de exploitatielasten."

de groepsruimten zijn te creëren, zonder dat dit meer ruimte kost. Zo zijn er schuifdeuren aangebracht om ruimtes op te delen. Daardoor is de nieuwe school een relatief klein en compact gebouw, zonder gang, maar met een tweede centraal ontmoetingsgebied waar de lokalen en andere ruimtes omheen zijn gegroepeerd en in elkaar kunnen overvloeien. Dat gebied kan afwisselend worden gebruikt als aula, werkplek, bibliotheekje of stilleruimte."

Er was na flink puzzelen budgettair ruimte om de vloer van de ontmoetingsruimtes in natuursteen tegels uit te voeren. "Daarmee benadrukken we het openbare deel van het gebouw. Het is bovendien een mooi contrast met het linoleum dat altijd in schoolgebouwen op de vloer ligt."

Energiezuinig

De nieuwbouw heeft een duurzaam karakter. "Alle gebruikte bouwmaterialen zijn recyclebaar.

De structuur bestaat uit een staalskelet en dankzij de kolommenstructuur is het gebouw vrij indeelbaar. De mogelijkheid is open gelaten om de school met een of twee lokalen uit te breiden. Er is zelfs even gedacht aan het alvast slaan van heipalen, maar die investering was een brug te ver. De buitengevels en binnengevels bestaan uit houtskeletbouwelementen. De buitengevelafwerking is donkere gevelbeplating met daarop verticaal geplaatste blankhouten latten. Ook de kozijnen zijn van hout. De daken zijn van golfplaat. Met dit alles sluiten we aan op het idioom van houten schuren met metalen daken die her en der in het dorp en in het buitengebied staan. Dankzij de schone lucht kunnen de onbehandelde western red cedar-latten van de gevel mooi vergrijzen."

De school en de gymzaal zijn energieneutraal, zeer goed geïsoleerd en hebben een warmtepomp, een warmteterugwininstallatie, warmte/koude-opslag, zonnecollectoren en pv-panelen op de daken van de school. Het gebouw heeft lage-temperatuurverwarming en vloerverwarming aangevuld met verwarming van de lucht om het gebouw sneller op te warmen. "Dorpsbelang was sturend in de duurzaamheidswensen en de financiering ervan. Het wilde eigenlijk een zoveel mogelijk zelfvoorzienend gebouw zonder gasaansluiting,

maar het was toch kosten-effectiever om een paar ketels te hebben staan voor extra verwarming bij een piekvraag, al zouden die maar enkele keren per jaar nodig zijn. Elektrische boilers voorzien in warm water. We hebben de aannemers gevraagd het basispakket en de duurzaamheidsmaatregelen afzonderlijk te prijzen, zodat wij die afzonderlijk konden beoordelen. Als het als één bedrag was geoffreerd, zou het moeilijker zijn geweest om daar bezuinigingen in te creëren."

Puzzel opgelost

"Het leukste deel van de opgave was om de puzzel van de gezamenlijke ruimtes in de plattegrond op te lossen. Die ruimtes zijn op veel manieren te gebruiken. Wat ik er geslaagd aan vind, is dat er behalve drie lokalen diverse andere ruimtes konden ontstaan die voor meer dan één functie zijn te gebruiken. Het gebouw heeft geen gang, maar in plaats daarvan vloeien diverse ruimtes, zowel verkeersruimtes als onderwijsruimtes, in elkaar over. Dat betekent dat er veel bruikbare ruimte voor onderwijs en ontmoeting is ontstaan op in verhouding weinig vierkante meters. Als je meer vierkante meters kunt creëren voor het beschikbare bouwbudget, is dat niet per se gunstig, want de onderhouds- en energiekosten zijn dan hoger en die zijn voor rekening van de school zelf. Ik ben ook gelukkig met de doorkijkjes in het gebouw en het vele licht dat binnenkomt door de grote gevelpuien en dakramen. In een volgend ontwerp wil ik echter de zonwering vanaf het begin onderdeel van de architectuur laten uitmaken. Het is een belangrijk ontwerpaspect, waarbij ook de vorm en de kleur een rol spelen. Nu hangen er grijze screens en die maken als ze omlaag zijn het gebouw tot een gesloten geheel. Ze sluiten het gebouw af van zijn omgeving."

Theo Kupers architecten
Postbus 21200
3001 AE Rotterdam
www.theokupers.nl